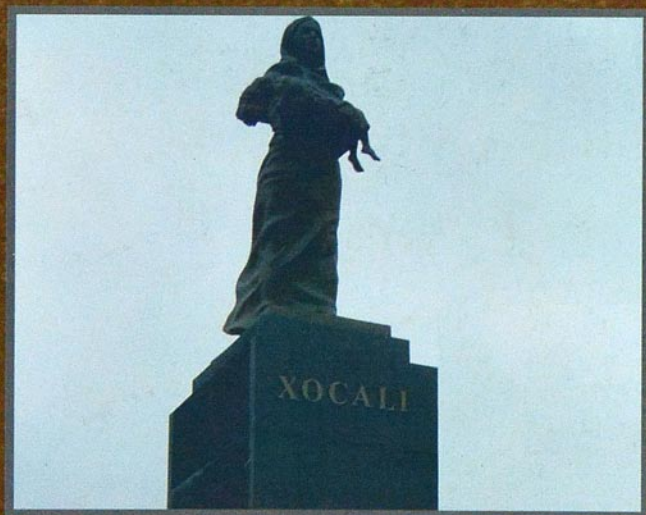

Xocalı soyqırımı
Genocide in Khojaly
Геноцид в Ходжалы

Bakı-2016

Xocalı soyqırımı
Genocide in Khojaly
Геноцид в Ходжалы

105225

В а к ı – 2 0 1 6

T3(2A)7-563.2.6
QARABAĞ AZADLIQ TƏŞKİLATI

ORGANIZATION OF LIBERATION OF GARABAGH

ОРГАНИЗАЦИЯ ОСВОБОЖДЕНИЯ КАРАБАХА

Redaksiya heyəti: Akif Nağı, Novruz Novruzbəyli, Tahir Məmmədli, Fəridə Əsgərova, Arzu Qasımova, Heyran Muradova, Gülnar Məmmədli, Şahmar İbrahimov, Salvar Musayev.

Editorial board: Akif Nagi, Novruz Novruzbeyli, Tahir Mammedli, Farida Askerova, Arzu Kasumova, Heyran Muradova, Gulnar Mammedli, Shamar Ibrahimov, Salvar Musayev.

Редакционная коллегия: Акиф Наги, Новруз Новрузбейли, Таир Маммедли, Фарида Аскерова, Арзу Касумова, Хейран Муралова, Гюльнар Маммедли, Шахмар Ибрагимов, Салвар Мусаев.

QAT (Qarabağ Azadlıq Təşkilatı). Xocalı soyqırımı. Bakı, 2016, 40 səh.

OLG (Organization of Liberation of Garabagh). Genocide in Khojaly. Baku, 2016, 40 pages.

ООК (Организация Освобождения Карабаха). Геноцид в Ходжалы. Баку, 2016, 40 стр.

Kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə yardımı ilə tərcümə edilmiş və çap olunmuşdur.

The book is translated and published by financial support of The Council of State Support to Non-Governmental Organizations under the President of the Republic of Azerbaijan.

Книга переведена и опубликована при финансовой поддержке

Совета Государственной Поддержки Неправительственных Организаций при Президенте Азербайджанской Республики.

Xocalı soyqırımı

1992-ci il fevralın birinci yarısındanək ermənilər Şuşa-Xocalı yolu və Şuşanın ətrafındakı yaşayış məntəqələrini ələ keçirdilər. Xocalı şəhəri tam mühasirəyə alındı, həmçinin hava nəqliyyatı vasitəsi ilə əlaqələr də kəsildi. Düşmənin zenit-raket kompleksləri və zenit artilleriyası vertolyotların Xocalıya uçuşlar etməsinə imkan vermirdi. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-a keçən gecə erməni silahlı dəstələri 366-cı motoatıcı alayla birlikdə hücumə keçərək Xocalı şəhərini və yaxınlıqda yerləşən aeroportu zəbt etdilər. Erməni silahlı dəstələri Rusiyanın 366-cı motoatıcı alayı ilə birlikdə Xocalı sakinlərinə qarşı dəhşətli soyqırım törətdilər. Xocalı Dağlıq Qarabağda yalnız azərbaycanlıların yaşadığı 57 yaşayış məntəqəsindən biri idi. Bu qəsəbə Ağdam-Şuşa və Xankəndi-Əsgəran yolu üzərində strateji əhəmiyyətli mövqeyə malik idi. Xocalının əhalisi 1991-ci ildə 7 min nəfər idi, burada Ermənistandan, Xankəndindən və Dağlıq Qarabağın digər yerlərindən qovulmuş Azərbaycan türkləri, həmçinin Özbəkistandan çıxarılmış məhsəti türkləri də məskuləşmişdilər. Ermənilər Xocalıya hücum zamanı "yandırılmış torpaq" taktikasını yeritdilər. Hücumdan əvvəl bir neçə saat ərzində qəsəbə toplar və zirehli texnikadan fasiləsiz atəşə tutuldu və xarabalığa çevrildi. Həmin dövrdə Ermənistanın prezidenti L.Ter-Petrosyan erməni ordusuna mürcəotlə deyirdi: "Siz, ermənilər düşməni öldürərkən ürəyiyünmüşəqliq göstətməməlisiniz. Dağlıq Qarabağda azərbaycanlı deyilənləri qırıb qurtarana və orada öz sivilizasiyamızı bərqərar edənə qədər sizin düşməne yazığınız gəlməməlidir". Sonralar əsir götürülmüş erməni əsgərlərinin dedikləri bu vəhşi xəttin həyata keçirildiyini təsdiq edir. Mixail Qazaryan (Hadrut rayonunun sakini) bildirdirdi ki, "Əlbəttə, mən müharibəyə getdiyimi başa düşürdüm, ancaq uşaqlara atəş açacağımı və hətta öldürəcəyimi ağılıma da gətirməzdim". Aşot Barxudaryan (Mehri rayonunun sakini) isə göstərdirdi ki, "adamlar qışqırır, ağlayırdılar, bizim yaralıları çıxarırdılar, azərbaycanlılar isə yolun ortasında qalmışdılar, tanklar, zirehli texnika, yük maşınları onların

üzərindən keçib gedirdilər". Rantik Mirzoyan (İrəvan şəhərinin sakini) isə belə xatırlayırdı: "Və burada mən bizimkilərin törətdikləri vəhşilikləri gördüm. Mən heç vaxt belə şey görməmişdim. Meyidlərin iyi hər yanı bürümüşdü. Hər yerdə meyidlər tökülüb qalmışdı". Ermənistanın indiki prezidenti Serj Sarkisyan isə ermənilərin həqiqi simasını açaraq xarici jurnalistlə müsahibəsində bildirirdi: "Xocalıya qədər azərbaycanlılar ələ bilirdilər ki, bizimlə zarafət etmək olar, onlar fikirləşirdilər ki, ermənilər mülki əhaliyə əl qaldırmazlar. Biz bu stereotipi dağıtdıq. Məhz bu baş verdi". Xocalının sağ qalmış sakinləri isə hadisələri xatırlamaqdan da dəhşətə gəlirlər. Sənubər Ələkbərova danışır ki, "meyidlərdən böyük bir dağ əmələ gəlmişdi, anamı güllələdilər, qızlarım Sevinc və Hicranı yaraladılar, güllə mənə də dəydi, gənc qadınlar və uşaqlar qarın üstündə ölürdülər". Cəmil Məmmədov belə xatırlayır ki, "mən 5 yaşlı nəvəmi və 14 min manat pulu götürərək meşəyə tərəf qaçdım, səhər başa düşdüm ki, uşaq soyuğa dözməyəcək, ona görə yaxınlıqdakı Naxçıvanik kəndinə getdim, orada ermənilər bizi əsir götürdülər, orada mənim dırnaqlarımı çıxardılar, təpiklə sifətimə zərbələr endirdilər, nəvəmi əlimdən aldılar, bu günə qədər onun taleyi haqda heç bir məlumatım yoxdur". Səriyyə Talıbova isə daha dəhşətli hadisələrin şahidi olmuşdu: "Bizi erməni qəbiristanlığına gətirdilər... Burada erməni döyüşçünün qəbri üstündə 4 məhsəti türkünün və 3 azərbaycanlını qurban kəsirlər... Sonra valideynlərin gözləri qarşısında uşaqlarına işgəncə verdilər və öldürdülər...Az sonra milli ordunun formasında 2 azərbaycanlını gətirdilər, ucu iti dəmirlə onların gözlərini çıxardılar". On bir yaşlı Ramil Həsənov xatırlayır ki, "dostlarım Elçin və Elgizin meşədə necə öldüklərini yadımdan çıxara bilmirəm, onların ayaqları donmuşdu, bizimlə qaça bilmirdilər, laldinməz qarın üstündə uzanırdılar və yavaş-yavaş gözlərini yumurdular".

Xocalı soyqırımı dünyanın heç bir faciəsi ilə müqayisə oluna bilməz. Bu faciəni törətmiş millətə isə dünya birliyində yer yoxdur. Dünya bunu nə vaxtsa başa düşəcək və qərarını verəcəkdir. Rəsmi statistikaya görə, Xocalı soyqırımı zamanı 613

dinc əhali, o cümlədən 63 uşaq, 106 qadın, 70 qoca xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Xocalıda 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla öldürülmüş, 1000 nəfərdən artıq adam, o cümlədən 76 uşaq aldıqları yaralardan əlil olmuşlar, 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini itirmiş, 130 uşaq valideynlərindən birini itirmiş, 1275 nəfər girov götürülmüşdür. Qətlə yetirilənlərin cəsədlərinin əksəriyyətini şəhərdən çıxartmağa ermənilər imkan verməmiş, ona görə də yalnız 335 nəfərin meyidini dəfn etmək mümkün olmuşdur. Bu günə qədər 150 nəfər Xocalı sakininin taleyi ilə bağlı heç bir məlumat yoxdur. Onlar hələ də erməni girovluğunda saxlanılırlar. Xocalı üzərinə hücumə mayor Seyran Ohanyan (hazırda o, Ermənistanın Müdafiə naziridir), Yevgeni Nabokixin, Valeri Çitçyan və erməni əsilli 50-dən artıq zabıt və praporşik rəhbərlik etmişlər. Həmin dövrdə Xocalıdan Ağdama gətirilmiş 181 meyid (130 kişi, 51 qadın, onlardan 13 uşaq) məhkəmə-tibbi ekspertizadan keçirilmişdir. Nəticədə müəyyən edilmişdir ki, 151 nəfər güllə, 20 nəfər qəlpə, 10 nəfər küt alətlərlə öldürülmüşdür, meyidlərin əksəriyyətinin baş dəriləri soyulmuşdur, burunları, qulaqları və digər orqanları kəsilmişdir.

Ermənilər Xocalı üzərinə hərbi əməliyyat keçirmək məqsədilə hücum etmişdilər. Onların məqsədi dinc əhaliyə divan tutmaqdan ibarət idi. Onlar yaxşı bilirdilər ki, Xocalıda ciddi hərbi qüvvə yoxdur. Şəhərin az saylı müdafiəçiləri XTM dəstəsinin bir bölüyü, yerli özünümüdafiə taburu və minomyot batareyasından ibarət idi. Əlif Hacıyevin rəhbərlik etdiyi bu qüvvələr axıra qədər müqavimət göstərdilər, lakin düşmənin dəfələrlə üstün qüvvəsi və texnikasının qarşısını ala bilmədilər. Şəhərin müdafiəçilərinin, demək olar ki, hamısı qəhrəmanlıqla həlak oldular.

Xocalıda baş verən hadisələri bütün dünya ictimaiyyəti ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi soyqırımı kimi tanıyır. Çünki soyqırımın bütün obyektiv cəhətlərinə Xocalıda rast gəlmək mümkündür.

Soyqırım hər hansı bir milli, etnik, irqi və ya dini qrupun

tam və qismən məhv edilməsi məqsədilə hərəkətlərdə ifadə olunan və aşağıdakı yollarla həyata keçirilən beynəlxalq cinayətdir:

- Bu qrupların üzvlərinin öldürülməsi;
- Onların sağlamlığına ağır zərər yetirilməsi;
- Uşaqların doğulmasına zorakı əngəllər yaradılması;
- Bir qrupa mənsub olan uşaqların zorla başqa qrupa keçirilməsi;
- Zorla köçürmə;
- Qrupun məhv edilməsinə yönələn şəraitin yaradılması.

Soyqırım cinayəti ilk dəfə olaraq 1948-ci il 9 dekabr BMT Baş Assambleyasının 260 A (III) sayılı qətnaməsi ilə beynəlxalq hüquqi status almışdır.

Bunula yanaşı Xocalı hadisələrinə soyqırım kimi qiymət verməyə istinad ediləcək bir çox beynəlxalq hüquq normaları və müqavilələr mövcuddur:

Nürberq Hərbi Tribunalının Nizamnaməsi (burada soyqırımı təşkil edən hərəkətlər bəşəriyyətə qarşı cinayətlər və hərbi cinayətlər kimi təsvif olunur).

Beynəlxalq Cinayət Tribunalının Yuqoslaviya üzrə Nizamnaməsinin 4-cü maddəsi.

Beynəlxalq Cinayət Tribunalının Ruanda üzrə Nizamnaməsinin 1-ci maddəsi.

Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin statusunun 6-cı maddəsi.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 103-cü maddəsi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 26 mart 1998-ci il tarixli fərmanı.

Bütün bunları nəzərə alaraq "Soyqırım" hüquqi norması cinayət kimi beynəlxalq hüquqa əsasən aşağıdakı hüquqi nəticələri doğurur:

- a) Soyqırım cinayəti törətmiş şəxslərin cinayət təqibi və cəzalandırılması qaçılmazdır.

- b) Cinayət tərkibi təkcə soyqırım aktının törədilməsi deyil, həm də soyqırım törədilməsi məqsədi ilə sui-qəsd, soyqırım törədilməsinə birbaşa və açıq şəkildə təhrikçilik, soyqırım törədilməsinə qəsd və soyqırımda iştirakdır.
- c) Soyqırım törətmiş şəxslərə universal yurisdiksiyanın prinsipləri tətbiq edilməlidir.
- d) Soyqırım cinayəti törədilərkən əmrin icrasına istinad etmək məsuliyyətdən azad etmir.
- e) Rəhbərlər soyqırım cinayətinin qarşısının alınması üzrə hərəkətləri həyata keçirmədiklərinə görə məsuliyyət daşıyırlar.
- f) Soyqırım cinayətlərinə cinayət məsuliyyətinin tətbiqinə cəlb etmə müddəti tətbiq edilmir.
- g) Soyqırım cinayətinə münasibətdə qanunun retroatik tətbiqinə yol verilir.
- h) Soyqırım cinayəti törətmiş şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmələri üçün tələb edən ölkəyə verilməlidir.

Beləliklə Xocalıda ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri vəhşiliklər beynəlxalq hüquqi sənədlərə uyğun olaraq soyqırım kimi təsvif olunur.

Bunları nəzərə alaraq bütün dəlilləri Azərbaycan dövləti Beynəlxalq Məhkəməyə təqdim etməlidir.

Beynəlxalq məhkəmə isə öz növbəsində:

- Xocalı qətliamını soyqırım kimi tanımalı
- Gətirilən bütün sübutlu faktlar nəticəsində xüsusi qətnamə əsasında bu işlə məşğul olan tribunal yaratmalıdır ki, soyqırım törədən şəxsləri layiqincə cəzalandırsın. Bu mümkün olmazsa Beynəlxalq Tribunal və milli məhkəmə tərəfindən paralel yurisdiksiya qaydalarına uyğun olaraq soyqırımda təqsirli bilinənləri mühakimə etməlidir.

Tarixin bu səhifəsində beynəlxalq hüququn ümumtanınmış normaları ilə qorunan İnsan hüquq və azadlıqları kobudcasına pozulmuşdur. Ermənilərin Xocalıda azərbaycanlılara qarşı törətdikləri vəhşiliklər birbaşa olaraq beynəlxalq hüquqa ziddir.

Xocalıda baş verən hadisələrdə azərbaycanlının təbii hüquqları - xüsusilə yaşamaq, azadlıq, şəxsi toxunulmazlıq, mülkiyyət hüquqları kəskin şəkildə pozulmuş və tapdanmışdır. Ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi bu soyqırımda İnsan hüquq və azadlıqlarını özündə əks etdirən Cenevrə konvensiyası, BMT-nin Baş Məclisinin 10 dekabr 1948 - ci ildə elan olunan İnsan hüquqlarının Ümumi Bəyannaməsinin, "İnsan hüquqlarının ümumi və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyasının, BMT-nin Mülki və Siyasi hüquqlar haqqında Paktın maddələri ermənilər tərəfindən ciddi şəkildə pozulmuşdur.

Bu hüquqları özündə cəmləşdirən normativ aktların maddələrində göstərilən hüquqlar Xocalı soyqırımında ermənilər tərəfindən tapdanmışdır. 1948-ci il 10 dekabrda elan olunan BMT-nin Baş Məclisinin İnsan hüquqlarının Ümumi Bəyannaməsinin aşağıdakı maddələri pozulmuşdur:

a) maddə 2: Hər bir şəxs dilindən, dinindən, milliyətindən və digər səbəbdən, fərq qoyulmadan bu Bəyannamədə təsbit olunmuş bütün hüquq və azadlıqlara malik olmalıdır.

b) maddə 3: Hər kəsin yaşamaq, azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququ var.

c) maddə 5: İnsan ləyaqətini alçaldan, insaniyyətləkdən kənar və qəddar hərəkətlər qadağandır.

d) maddə 9: Özbəşinə həbslər, saxlanılmalar və ya qovulmalar qadağandır.

e) maddə 17: Hər bir insanın əmlaka malik olma hüququ vardır və insanın əmlakdan özbaşına məhrum edilməsi qadağandır.

İnsan hüquqlarının Ümumi Bəyannaməsi ilə yanaşı BMT Baş Məclisinin 2200A(XXI) sayılı 16 dekabr 1966 -ci il tarixli qətnaməsi ilə qəbul edilən və 1976 -ci il 23 martda qüvvəyə minən BMT-nin Mülki və Siyasi hüquqlar haqqında Paktın da insan

hüquqlarını qoruyan maddələri pozulmuşdur:

a) maddə 6: Yaşamaq hüququ hər bir insanın ayrılmaz hüququdur. Bu hüquq qanunla qorunur . Heç kəs özbaşına həyatdan məhrum edilə bilməz.

b) maddə 7: Heç kəs qəddar, insanlıqdan kənar işgəncələrə, yaxud onun ləyaqətini alçaldan davranışa, yaxud cəzaya məruz qalmamalıdır. O cümlədən, heç bir şəxs üzərində onun azad razılığı olmadan tibbi yaxud elmi təcrübə aparıla bilməz.

c) maddə 8 : Heç kəs köləlikdə saxlana bilməz. Köləlik və qul etmənin bütün növləri qadağandır.

d) maddə 9: Hər bir insanın azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququ var. Heç kəs zorla həbs və yaxud dustaq edilə bilməz. Heç kəs qanunla müəyyən olunmuş əsaslar olmadan və müvafiq prosedurlara əməl olunmadan azadlıqdan məhrum edilməməlidir.

Xocalıda ölənlərin, əlil olanların, əsir götürülüb işgəncə verilənlərin hüquqları pozulmayıbmı?

Bəli kobudcasına pozulub, 1992-ci il 26 fevral tarixində Xocalıda yaşayan Azərbaycan əhalisi ermənilər tərəfindən bu hüquqlardan məhrum edilmiş və ölüm və zorakılığa məruz qalmışlar. Bütün bu faktları nəzərə alaraq Azərbaycan dövləti öz vətəndaşlarının hüquqlarını qorumaq məqsədilə BMT İnsan hüquqları Komitəsinə müraciət etməlidir.

Bütün bunlarla yanaşı Xocalıda baş verən soyqırım aktunda "İnsan hüquqlarının ümumi və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında " Avropa Konvensiyasının da maddələri pozulmuşdur:

a) maddə 2: Hər bir insanın həyat hüququ qanunla mühafizə olunur.Cəzalandırılması qanunla nəzərdə tutulmuş cinayətin törədilməsinə görə məhkəmə tərəfindən çıxarılan ölüm hökmünün icrasından başqa , heç kəs qəsdən həyatdan məhrum edilə bilməz.

b) maddə 3: Heç kəs işgəncələrə, qeyri-insani rəftara və ya ləyaqətini alçaldan cəzaya məruz qalmamalıdır.

c) maddə 4: Heç kəs köləlikdə və ya məcburi vəziyyətdə saxlanılmamalıdır.

d) maddə 5: Hər bir insan azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq

hüququna malikdir.

e) maddə 8: Hər bir insan , onun şəxsi və ailə həyatına hörmət edilməsi , mənzil toxunulmazlığı və yazışma siri hüququna malikdir.

Xocalıda 613 nəfərin ölümü, 1000-dən çox adamın yaralanıb əlil olması, 1500-ə yaxın insanın əsir alınub işgəncə verilməsi faktları bir mənalı şəkildə konvensiyanın sözü gedən maddələrinə ziddir. Bunu nəzərə alaraq Azərbaycan dövləti İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə müraciət etməli və bu hüquqları pozan ermənilərin cəzalanmasını tələb etməlidir.

Bugün bizim başımıza gələn bu faciə sabah istənilən bir xalqın başına gələ bilər. Çünki Ermənistan hələ də mövcuddur və öz terrorçuluq ideyalarını yaymaqla məşğuldur. Xristian dövlətləri erməni terrorunun törətdiyi dəhşətləri və bu terrorun qurbanlarını unudub QONDARMA "Erməni Soyqırımını" yavaş-yavaş tanımağa başladılar. Bəşəriyyət erməninin TERRORÇU olduğunu unutmamalıdır.

Tarix heç nəyi unutmur.

Xocalı soyqırımının kiçik yaşlı qurbanları:

- Orucova Xatirə Əli qızının (8 yaşında) çiyni, döş qəfəsi, ağı ciyəri, qabırğası güllə yarası ilə sındırılıb. Möcüzə nəticəsində sağ qalıbdır.

- Abdullayeva Vüsal İlham qızının (4 yaşında) meşədə don vurduğuna görə hər iki ayaqlarının barmaqları kəsilib.

- Abışova Çinarə Nazim qızı (10 yaşında) əsirlikdə qalmışdır, taleyi məlum deyil.

- Ağayev Vüsal Səttar oğlu (10 yaşında) Kətik meşəsində güllə yarasından ölmüşdür, cəsədi orada qalmışdır, götürmək mümkün olmamışdır.

- Ağayarova Sevinc İsa qızı (7 yaşında) 11 yaşlı qardaşı Nəbi və 6 yaşlı qardaşı Romanla Dəhrəz meşəsində qalmışlar, taleləri haqda heç bir məlumat yoxdur.

- Cəfərov Samir Tacir oğlu (5 yaşında) ermənilər tərəfindən girov götürülmüşdür, taleyi haqda heç nə məlum deyil.

- Çobanova Nəzakət Tapdıq qızı (8 yaşında) Qara qaya yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Ələkbərov Səxavət Təvəkkül oğlu (9 yaşında) güllə yarası ilə öldürülmüşdür.
- Əliyev Elgiz Firdovsi oğlu (8 yaşında) 10 yaşlı qardaşı Elçinlə birlikdə itgin düşmüşdür, taleləri haqda məlumat yoxdur.
- Əliyev Elşən Əbil oğlu (5 yaşında) "Alazan" raketinin qəlpəsi ilə öldürülmüşdür.
- Əliyeva Yeganə Məhərrəm qızı (yaşayırmlıq) düşmən gülləsi ilə öldürülmüşdür.
- Əmirova Yeganə Təvəkkül qızı (6 yaşında) Qaraqaya yaxınlığında ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmişdir.
- Əzimov Natiq Abbasqulu oğlu (6 yaşında) Naxçıvanik yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Həsənov Elgün Nazim oğlu (4 yaşında) Naxçıvanik yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Həsənova Aygün Nazim qızı (yaşayırımında) Naxçıvanik yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Hüseynova Maral Kamil qızı (6 yaşında) Naxçıvanik yolunda öldürülmüşdür.
- Xəlilova Lalə Tahir qızı (4 yaşında) Xocalını tərk edərkən qətlə yetirilmişdir.
- Qasımov Rəsmiyyə Ağa qızı (11 yaşında) Xocalı faciəsi zamanı itgin düşmüşdür, taleyi məlum deyil.
- Qəmbərova Esmira Səfər qızı (7 yaşında) Xocalıda qətlə yetirilmişdir.
- Quliyev Samir Taleh oğlunu (2 yaşında) erməni zabiti tufəngin qundağı ilə başını vurub dağıtmış və qətlə yetirilmişdir.
- Quliyeva Nuranə Qaryağdı qızı (13 yaşında) itgin düşmüşdür, taleyi haqda heç bir məlumat yoxdur.
- Quliyeva Rəvanə Qaryağdı qızı (16 yaşında) itgin düşmüşdür, taleyi haqda məlumat yoxdur.
- Quliyev Şükür Qaryağdı oğlu (7 yaşında) itgin düşmüşdür, taleyi haqda məlumat yoxdur.
- Quliyeva Sevinc Əkbər qızı (8 yaşında) qətlə yetirilmişdir.

- Mehdiyeva Aysel Murad qızı (5 yaşında) Naxçıvanik yolunda qətlə yetirilmişdir.
- Mehdiyeva Gülmirə Murad qızı (2 yaşında) Naxçıvanik yolunda qətlə yetirilmişdir.
- Muradova Aysən Zöhrab qızı (1 yaşında) Xocalı faciəsi ərəfəsində ermənilərin atdıqları raket qəlpəsi ilə öldürülmüşdür.
- Nəbiyeva Maral Kamil qızı (8 yaşında) Xocalının həndəvərində qətlə yetirilmişdir.
- Orucova Xəyalə Telman qızı (6 yaşında) Naxçıvanik yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Orucova Natəvan Nəbi qızı (2 yaşında) qətlə yetirilmişdir.
- Səfiyev Sarvan Elxan oğlu (1 yaşında) Naxçıvanik meşəsində soyuqdan donub ölmüşdür.
- Şükürova Əntiqə Vaqif qızı (1 yaşında) Xocalı yaxınlığında qətlə yetirilmişdir.
- Vəliyev Ağasif Zakir oğlu (6 yaşında) Naxçıvanik ətrafında qətlə yetirilmişdir.
- Yusifova Natəvan Pənah qızı (5 yaşında) Xocalıda qətlə yetirilmişdir.
- Zeynalova Aynurə Tofiq qızı (6 yaşında) meşədə qətlə yetirilmişdir.

366-cı polkun Xocalı soyqırımında iştirak etmiş zabit və praporşik heyəti:

- Zarviqarov Yuri Yuryeviç. Polkun komandiri.
- Çitçiyan Valeri İcakoviç. Polkun birinci batalyonunun qarargah rəisinin müavini, mayor.
- Aqriyan Vaçaqan Qriqoryeviç. Polkun kəşfiyyat rəisi, mayor.
- Ohanyan Seyran Muşeqoviç. Polkun 2-ci batalyonunun komandiri, mayor.
- Arutyunov Aleksandr Aleksandroviç. Polkun birinci batalyonunun komandiri, mayor.
- Akopyan Nerses Qrantoviç. Rota komandiri, baş leytenant.
- Arutyunov Vladislav Vladimiroviç. Rota komandiri, kapitan.
- Beyleryan Armen Volodyeviç. Texnik, praporşik.
- Ayrapetyan Vaçik Qurgenoviç. Starşına.

- Mirzoyan Vaçik Qrantoviç. Starşına.
- Şixanyan Andrey Artuşeviç. Batalyon komandirinin müavini.
- Xaçaturyan. Starşına.
- Zaxaryan. Zenit vızodunun komandiri, praporşik.
- Boqdasaryan Valeri. Starşına.
- Kisebeyan Qriqori Akapoviç. Vızod komandiri, praporşik.
- Petrosyan Aşot. Məxfi hissənin rəisi, praporşik.
- Nabokix Yevqeni. 3-cü batalyonun komandiri (arvadı erməni idi).
- Lixodey İqor İvanoviç. Artilleriya bölməsinin komandiri.
- Kuznetsov Andrey. Kimyəvi müdafiə rotasının komandiri.
- Qarmaş Viktor. Tank rotasının komandiri, baş leytenant. Və digərləri.
- İstintaq materiallarında göstərilir ki, Kərkicahan və Malibəyli kəndlərinə hücum edən erməni silahlılarına 2-ci batalyonun komandiri Seyran Ohanyan rəhbərlik etmişdir. Xocalıya hücum isə 3-cü batalyonun komandiri Yevgeni Nabokix və 2-ci batalyonun komandiri Seyran Ohanyanın rəhbərliyi ilə həyata keçirilmişdir.

Genocide in Khojaly

By the first half of February of 1992 Armenians captured settlements in surroundings of highway Shusha-Khojaly and Shusha. Khojaly was totally besieged and devoid of communication by air. Missiles and air-defense artillery of the enemy prevented helicopters flying to Khojaly. At night from February 25th to 26th of 1992 Armenian armed forces together

with 366 motorized infantry regiment occupied town of Khojaly and nearby airport. Armenian armed forces and 366 motorized regiment of Russian army fulfilled atrocious genocide against people of Khojaly. Khojaly was only one of 57 settlements of Daglyg Garabagh, which was populated only by Azerbaijani. The town held strategic position along the highways Agdam-Shusha and Khankendi-Askeran. In 1991 population of Khojaly constituted 7 thousand people and along with local Azerbaijani population there were living Azerbaijani Turks forced to flee from Armenia, Khankendi and other parts of Daglyg Garabagh and also Meskheti Turks withdrawn from Uzbekistan. Armenians applied tactics of "scorched earth" during the attack to Khojaly. For several hours before the attack the town was under continuous shelling from artillery guns and armored vehicles and was turned into the ashes. At that time L.Ter-Petrosyan, the president of Armenia, addressed to Armenians: "You, Armenians, while killing the enemy must not show mercy. You must not have a mercy for the enemy until you will exterminate in Daglyg Garabagh all those who are named Azerbaijani and restore there our civilization". Armenian soldiers later taken as war-prisoners confirmed that this atrocious policy was implemented. Mikhail Gazaryan (inhabitant of Gadrut region) said: "of course, I knew that I am going to fight, but I did not imagine that I will be shooting into the children and even kill them". Ashot Barkhudaryan (from Megri region) described the events as the following: "people were shouting, crying, took out our wounded people, while Azerbaijani were lying in the middle of the road and tanks, armored vehicles and trucks drove over them". Rantik Mirzoyan (from Yerevan) recalled: "And there I saw atrocities done by our people. I have never seen something like that. The smell of decayed corpses spread all over. Corpses were everywhere". Current president of Armenia Serj Sarkisyan, unmasking true image of Armenians, said in his interview to a foreign journalist: "Until the events in Khojaly, Azerbaijani thought that they can joke to us, they thought that Armenians will not fight against civil population. We broke this

stereotype. Namely this has happened". Survived citizens of Khojaly aghast at the only remembrance of the events. Sanuber Alekperova also recalls: "There was a large hill of corpses, they shot my mother and wounded my daughters Sevinj and Hijran, the bullet reached me also. Young women and children were dying on the snow". Jamil Mamedov remembers: "taking with me my 5 years old grandchild and money, 14 thousand roubles, I run toward the forest, by the morning I understood that the child would not stand the frost, so I went to nearby village Nakhchyvnik. There Armenians captured us, they pulled out my finger-nails, beat me in my face by legs, took away my grandchild and up to now I do not know what happened to him". Sariyya Talybova witnessed more awful events: "We were brought at Armenian cemetery ... There, on the grave of Armenian fighter they killed 4 Meskheti Turks and 3 Azerbaijani as sacrifice ... Then before eyes of parents they tortured the children and killed them... Soon after they brought 2 Azerbaijani in the uniform of national army and by piece of iron with sharpened end poked through their eyes". Ramil Hasanov, 11 years old, said that "I can not forget how my friends Elchin and Elgiz died in the forest, their legs frozen, they could not run with us, they were silently lying in the snow and slowly closing their eyes".

Genocide in Khojaly can not be compared to any other tragedy in the world. And the nation guilty in this tragedy, has no place in international community. Some time the international community will understand this and made appropriate decision. According to official statistics, during the genocide in Khojaly 613 people of civil population were killed with an extreme atrocity and of these 63 were children, 106 women and 70 elderly. 56 people in Khojaly were killed with an extreme atrocity, over 1000 people, including 76 children became disabled, 8 families were exterminated, 25 children had lost both parents, 130 children lost one of the parents, 1275 people were taken as hostages. Armenians did not allow to take out most of the corpses from town, so only 335 people were buried. Up to now there is no information about the destiny of 150

citizens of Khojaly. They are still in Armenian captivity. Attack to Khojaly was headed by Major Seyran Okhanyan (currently he is the Defense Ministry of Armenia), Evgeniy Nabokikhin, by Valeriy Chitchyan and over 50 officers and warrant officers of Armenian origin. Medico-legal expertise of 181 corpses brought from Khojaly to Agdam (130 men, 51 women and of these 13 corpses of children) evidenced that 151 people were killed by bullets, 20 by fragments of missiles, 10 by blunt tools, in most corpses the skin of head, noses, ears and other parts of body were cut.

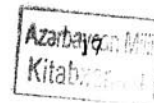
Armenians attack to Khojaly was not just the military operation. The aim was atrocious extermination of civil population. They clearly understood that there are no significant armed forces in Khojaly. A small number of defense consisted of one squadron of OMON, platoon of self-defense and mine-throwing brigade. These forces led by Alif Hajiyev fiercely resisted attackers, but failed to defeat multiply exceeding forces and weapons of the enemy. Almost all defendants of the town died as heroes.

Events in Khojaly must be recognized by international community as genocide against Azerbaijani by Armenians. All objective features of genocide existed during the events in Khojaly.

Genocide is international crime in aim of total or partial extermination of any national, ethnic, racial or religious group and committed as the following:

- extermination of members of these groups;
- inflicting severe wounds;
- violent impediment to childbirth;
- violent transfer of children from one group into the other;
- violent resettlement;
- development of situation aimed at extermination of group.

Crime of genocide for the first time adopted legal status on December 9 of 1948 based on resolution of 260 A (III) of General Assembly of UN..

At the same time, there are a number of international law norms and agreements, which give basis for evaluation of events in Khojaly as genocide:

Charter of Nurnberg War crimes Tribunal (actions, which compose genocide are defined as crimes against humanity and military crimes).

Article 4 of charter of International War Crimes Tribunal for former Yugoslavia.

Article 1 of charter of International War crimes Tribunal for Rwanda.

Article 6 of Statute of International Criminal Court.

Article 103 of Criminal Code of Azerbaijan Republic.

Decree of President of Azerbaijan Republic dated from March 26 of 1998 "On genocide of Azerbaijani".

Taking into account all abovementioned the legal norm "Genocide" generates the following juridical consequences based on international law:

- a) criminal prosecution and punishment of those who committed crime of genocide.
- b) crime includes not only the act of genocide, but also the attempt to commit genocide, direct and open instigation in aim to fulfill genocide, attempt to commit genocide and participation in genocide.
- c) principles of universal jurisdiction must be applied to those who committed genocide.
- d) reference on order while participation in genocide does not take off the responsibility
- e) leaders are responsible for not taking measures for prevention of crime of genocide.
- f) in cases of crime of genocide there are no restrictions for period of commencement of criminal prosecution.
- g) in case of crime of genocide the retroactive application of law is permitted.

- h) for commencement of criminal prosecution of those who committed crimes of genocide they have to be extradited to the country demanding their extradition.

Thus, according to international law standards the atrocities of Armenians against Azerbaijani in Khojaly are defined as genocide. Taking all this into account the Azerbaijani government has to submit to the International Criminal Court all required proofs.

International Criminal Court in its turn has to:

- Recognize as genocide the massacre in Khojaly
- Establish tribunal based on special regulations developed on the basis of all shown provable facts in order to appropriately punish those who committed crimes. If it turns to be impossible, International Tribunal and national court have to punish those, who considered guilty in committing of genocide according to norms of parallel jurisdiction.

On this page of history there were seriously violated Human rights and freedoms protected by norms of international law. Atrocities of Armenians against Azerbaijani in Khojaly directly contradicted international law.

While the events in Khojaly the rights of Azerbaijani were severely violated - in particular rights for life, for freedom, for personal immunity and rights for property. Genocide committed by Armenians against Azerbaijani nation seriously violated Geneva Convention on Human Rights and freedom, Universal Declaration of Human Rights adopted on December 10, 1948 by General Assembly of UN, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, regulations of International Covenant on Civil and Political Rights.

The rights indicated in abovementioned documents were violated by Armenians in Khojaly genocide. There were violated the following articles of Universal Declaration of Human Rights adopted on December 10, 1948 by General Assembly of UN:

- a) Article 2: Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, color, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.
- b) Article 3: Everyone has the right to life, liberty and security of person.
- c) Article 5: No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.
- d) Article 9: No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.
- e) Article 17: Everyone has the right to own property alone as well as in association with others and no one shall be arbitrarily deprived of his property.

There were also violated the rights indicated in the International Covenant on Civil and Political Rights adopted together with Universal Declaration on Human Rights by General Assembly Resolution 2200 A (XXI) and entered into force on March 23, 1976:

- a) Article 6: Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.
- b) Article 7: No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his free consent to medical or scientific experimentation.
- c) Article 8: No one shall be held in slavery; slavery and the slave-trade in all their forms shall be prohibited.
- d) Article 9: Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

Are not violated the rights of people killed, wounded or taken as war-prisoners in Khojaly?

Certainly, their rights are severely violated, February 26 of 1992 the Azerbaijani people in Khojaly were deprived of their rights by Armenians and were exposed to killings and violence. Taking into account all these facts, Azerbaijan have to appeal to UN Committee on Human Rights in order to defend rights of its people.

The act of genocide in Khojaly also violated stipulations of European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms:

- a) Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.
- b) Article 3: No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.
- c) Article 4: No one shall be held in slavery or servitude.
- d) Article 5: Everyone has the right to liberty and security of person.
- e) Article 8: Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

613 people killed, over 1000 disabled, facts of imprisonment and violation of about 1500 people are openly contradict to indicated articles of convention. Taking all this into account, Azerbaijan had to appeal to European Court for Human Rights and demand punishment of Armenians violated these rights.

Tragedy happened today with our nation tomorrow may happen to any other nation. Because Armenia still exists and is involved with spreading of its terrorist ideas. Humanity must not forget that Armenians are TERRORISTS. History does not forget anything.

Children – victims of genocide in Khojaly

- Khatira Ali gyzy Orujova (8 years old), bullet broke up her shoulder, chest, lungs and ribs. Just by a miracle the girl stayed alive.
- Vusale Ilham gyzy Abdullayeva (4), due to freezing in the forest she had lost fingers of both legs.
- Chinara Nazim gyzy Abyshova (10), captured, her destiny is unknown.
- Vusal Sattar ogly Agayev (10), killed by a bullet wound in forest of Ketik, it was impossible to take out his body from forest.
- Sevinj Isa gyzy Agayarova (7), left in forest of Dehraz together with her brothers Nabi and 6 years old Roman, nothing is known about their fate.
- Samir Tajir ogly Jafarov (5), was captured by Armenians, nothing is known about the child.
- Nezaket Tapdyg gyzy Chobanova (8), she was killed nearby Gara gaya.
- Sekhabet Tevekkul ogly Alekperov (9), killed by bullet wound.
- Elgiz Firdovsi ogly Aliyev (8) went missing together with his 10 years old brother Elchin.
- Elshan Abil ogly Aliyev (5) was killed by fragment of missile "Alazan".
- Yegana Maherram gyzy Aliyeva (year and a half) was shot by enemy.
- Yegana Tevekkul gyzy Aliyeva (6) was killed by Armenians in surroundings of Gara gaya.
- Natig Abbasgulu ogly Azimov (6) was killed nearby village of Nakhchyvanik.
- Elgun Nazim ogly Hasanov (4) was killed nearby to village of Nakhchyvanik.
- Aygun Nazim gyzy Hasanova (year and a half) was killed nearby to Nakhchyvanik.
- Maral Kamil gyzy Huseynova (6) was killed along the road to Nakhchyvanik.

- Lala Tahir gyzy Khalilova (4) was killed on the way out of Khodjaly.
- Rasmiiye Aga gyzy Gasymova (11) went missing during the tragedy in Khodjaly, her destiny is unknown.
- Esmira Safar gyzy Gambarova (7) was killed in Khodjaly.
- Samir Taleh ogly Guliyev (2), an Armenian officer crashed to death the head of a child by butt of a rifle.
- Nurana Garyagdy gyzy Guliyeva (13) went missing, her destiny is unknown.
- Ravana Garyagdy gyzy Guliyeva (16) went missing, her destiny is unknown.
- Shukur Garyagdy ogly Guliyev (7) went missing, his destiny is unknown
- Sevinj Akber gyzy Guliyeva (8) was killed.
- Aysel Murad gyzy Mekhdiyeva (5) was killed along the road to Nakhchyvanik.
- Gulmira Murad gyzy Mekhdiyeva (2) was killed along the road to Nakhchyvanik.
- Ayshen Zohrab gyzy Muradova (1) was killed by a fragment of missile shelled on the eve of Khodjaly tragedy.
- Maral Kamil gyzy Nabiyeva (8) was killed in surroundings of Khodjaly.
- Kheyale Telman gyzy Orujova (6) was killed nearby to village of Nakhchyvanik.
- Natavan Nabi gyzy Orujova (2) was killed.
- Sarvan Elkhan ogly Safiyev (1) got frozen to death in forest nearby to Nakhchyvanik.
- Antiga Vagif gyzy Shukurova (1) was killed in surroundings of Khodjaly.
- Agasif Zakir ogly Veliyev (6) was killed in surroundings of village of Nahchyvanik.
- Natavan Panah gyzy Yusifova (5) was killed in Khodjaly.

- Aynura Tofig gyzy Zeynalova (6) was killed in the forest.

Officers and platoon commanders of 366 regiment committed genocide in Khodjaly:

- Yuriy Yuryevich Zarvigarov. Commander of regiment, Colonel.
- Valeriy Isakovich Chitchyan. Deputy head of headquarter of the first battalion of regiment, Major.
- Vachagan Grigoryevich Agryan. Commander of reconnaissance of regiment, Major.
- Seyran Mushegovich Okhanyan. Commander of the 2d battalion of regiment, Major.
- Aleksandr Aleksandrovich Arutyunov. Commander of the 1st battalion of regiment, major.
- Nerses Grantovich Akopyan. Commander of squadron, senior lieutenant.
- Vladislav Vladimirovich Arutyunov. Commander of squadron, captain.
- Armen Volodiyevich Beyleryan. Technician, warrant officer.
- Vachik Gurgenovich Ayrapetyan. Master sergeant.
- Vachik Grantovich Mirzoyan. Master sergeant.
- Andrey Artushevich Shikhanyan. Deputy Commander of battalion.
- Khachaturyan. Master sergeant.
- Zakharyan. Commander of air-defense platoon, warrant officer.
- Valeriy Bagdasaryan. Major sergeant.
- Grigoriy Akapovich Kisebyan. Commander of platoon, warrant officer.
- Ashot Petrosyan. Head of special division, warrant-officer.

- Evgeniy Nabokikh. Commander of the 3d battalion (his spouse was Armenian).
- Igor Ivanovich Likhodey. Commander of artillery division.
- Andrey Kuznetsov. Commander of chemical defense squadron.
- Viktor Garmash. Commander of tank squadron, head lieutenant, etc.

Investigation documents indicate that Armenian fighters attacked villages of Kerkijahan and Malybeyli were headed by Seyran Okhanyan, the Commander of the 2d battalion. Attack to Khojaly was led by Evgeniy Nabokikh, Commander of the 3d battalion and Seyran Okhanyan, Commander of the 2d battalion.

Геноцид в Ходжалы

До первой половины февраля 1992 года армяне захватили населенные пункты в окрестностях дороги Шуша-Ходжалы и Шуши. Ходжалы оказался полностью окруженным и был лишен связи воздушным путем. Зенитно-ракетные комплексы и зенитная артиллерия врага не позволяли вертолетам летать в Ходжалы. В ночь с 25 на 26 февраля 1992 года армянские вооруженные формирования совместно с 366 мотострелковым полком оккупировали город Ходжалы и аэропорт

расположенный поблизости. Армянские вооруженные формирования и 366 мотострелковый полк Российской армии осуществили чудовищный геноцид против жителей Ходжалы. Ходжалы являлся только одним из 57 населенных пунктов Нагорного Карабаха, в которых проживали только лишь азербайджанцы. Этот город занимал стратегическую позицию вдоль дорог Агdam-Шуша и Ханкенди-Аскеран. Население Ходжалы в 1991 году составляло 7 тысяч человек и здесь наряду с местным азербайджанским населением проживали Азербайджанские турки изгнанные из Армении, Ханкенди и других частей Нагорного Карабаха, а также турки-месхетинцы изгнанные из Узбекистана. Во время атаки на Ходжалы армяне применили тактику «выжженной земли». В течении нескольких часов до атаки город был непрерывно подвержен обстрелу из пушек и бронетехники и был превращен в пепелище. В тот же период президент Армении Л.Тер-Петросян обращаясь к армии армян говорил: «Вы, армяне, убивая врага не должны проявлять милосердия. До тех пор пока вы не истребите в Нагорном Карабахе всех кого называют азербайджанцами и не восстановите там нашу цивилизацию, вы не должны жалеть врага». Позже взятые в плен армянские солдаты подтверждали, что эта зверская политика претворялась в жизнь. Михаил Газарян (житель Гадрутского района) заявлял, что «конечно же, я понимал, что иду на войну, но я даже представить не мог, что буду стрелять в детей и даже убивать их». Ашот Бархударян (житель Мегринского района) так описывал события «люди кричали, плакали, выносили наших раненных, азербайджанцы же остались посреди дороги, танки, бронетехника, грузовые машины проезжали по ним». Рантик Мирзоян (житель города Еревана) так вспоминал события «И здесь я увидел зверства совершенные нашими. Я никогда не видел ничего подобного. Запах разлагавшихся трупов распространялся повсеместно. Везде лежали трупы». Нынешний президент Армении Серж Саркисян раскрывая истинный облик армян заявил в своем

интервью иностранному журналисту: «До событий в Ходжалы азербайджанцы думали, что с нами можно шутить, они думали, что армяне не поднимут руки на гражданское население. Мы разрушили этот стереотип. Именно это и произошло». Жители Ходжалы оставшиеся в живых приходят в ужас от одних только воспоминаний. Санубер Алекперова рассказывает, что «образовалась большая гора трупов, была расстреляна моя мать, дочери Севиндж и Хиджран были ранены, пуля настигла и меня, молодые женщины и дети умирали на снегу». Джамиль Мамедов вспоминает, что «взяв с собой 5 летнего внука и денег, 14 тысяч рублей я побежал в сторону леса, к утру я понял, что ребенок не выдержит холода и поэтому я пошел в находящееся поблизости селение Нахчываник, там армяне взяли нас в плен, они выдернули мои ногти, били ногами в лицо, отняли у меня внука, и до сегодняшнего дня я ничего не знаю о его судьбе». Сарийя Тальбова же стала свидетельницей страшных событий: «Нас привели на армянское кладбище... Здесь на могиле армянского боевика зарезали как жертв 4 турок-месхетинцев и 3 азербайджанцев... Затем на глазах у родителей стали истязать детей и убили их... Вскоре привели 2 азербайджанцев в форме национальной армии и куском железа с заостренным концом выкололи им глаза». Одиннадцатилетний Рамиль Гасанов говорит, что «не могу забыть как погибли в лесу мои друзья Эльчин и Эльгиз, их ноги замерзли, они не могли бежать вместе с нами, они беззвучно лежали на снегу и медленно закрывали глаза».

Геноцид в Ходжалы несравним ни с какой трагедией в мире. А народу, сотворившему эту трагедию нет места в мировом сообществе. Мировое сообщество когда либо поймет это и примет решение. Согласно официальной статистике, во время геноцида в Ходжалы с особой жестокостью было убито 613 человек мирного населения, включая 63 детей, 106 женщин и 70 стариков. В Ходжалы 56 человек было убито с особой жестокостью, более 1000 человек, в том числе 76 детей стали

инвалидами от полученных ран, 8 семей было полностью истреблено, 25 детей потеряли обоих родителей, 130 детей потеряли одного из родителей, 1275 человек было взято в заложники. Армяне не позволили вывезти из города большую часть трупов убитых и поэтому стало возможным похоронить только 335 человек. До сегодняшнего дня нет никаких сведений о судьбе 150 человек жителей Ходжалы. Они до сих пор находятся в заложниках у армян. Атакой на Ходжалы руководили майор Сейран Оханян (в настоящее время он министр обороны Армении), Евгений Набокихин, Валерий Читчян и более 50 офицеров и прапорщиков армянского происхождения. В тот период была проведена судебно-медицинская экспертиза 181 трупа привезенного из Ходжалы в Агдам (130 мужчин, 51 женщин, 13 из них трупы детей). В результате было выявлено, что 151 человек было убито пулями, 20 человек осколками снарядов, 10 человек тупыми орудиями, у большинства трупов была содрана кожа головы, отрезаны носы, уши и другие органы.

Армяне атаковали Ходжалы не с целью проведения военной операции. Их целью являлось жестокое уничтожение мирного населения. Они прекрасно понимали, что в Ходжалы нет значительной военной силы. Немногочисленные защитники города состояли из одной роты ОМОН, взвода самообороны и минометной батареи. Эти силы руководимые Алифом Гаджиевым до последнего оказывали сопротивление, но не смогли противостоять многократно превышающей вражеской силе и технике. Почти все защитники города героически погибли.

События, произошедшие в Ходжалы должны быть признаны всем мировым сообществом как геноцид против азербайджанцев со стороны армян. Потому что, все объективные признаки геноцида присутствовали в событиях имевших место в Ходжалы.

Геноцид это международное преступление с целью полного или частичного уничтожения какой либо национальной,

этнической, расовой или религиозной группы и проводимое нижеследующими путями:

- уничтожение членов этих групп;
- нанесение тяжелых увечий;
- насильственные прерывания рождения детей;
- насильственное переведение детей принадлежащих одной группе в другую группу;
- насильственное переселение;
- создание ситуации, нацеленное на уничтожение группы.

Преступление геноцида впервые получило международный правовой статус 9 декабря 1948 года по резолюции 260 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН.

Вместе с тем, существует множество международных правовых норм и соглашений дающих основу для оценки событий в Ходжалы как геноцида:

Устав Нюрнбергского Военного Трибунала (здесь действия составляющие геноцид определены как преступления против человечества и военные преступления).

4 статья Устава Международного уголовного трибунала по бывшей Югославии.

1 статья Устава Международного уголовного Трибунала по Руанде.

6-ая статья Статута Международного Уголовного Суда.

103-я статья Уголовного Кодекса Азербайджанской Республики.

Указ Президента Азербайджанской Республики от 26 марта 1998 года «О геноциде Азербайджанцев».

Приняв все вышеуказанное во внимание правовая норма «Геноцид» как преступление порождает нижеследующие юридические последствия на основе международного права:

- а) Уголовное преследование и наказание лиц совершивших преступление геноцида неизбежно.
- б) состав преступления включает не только совершение акта геноцида, но и попытка с целью совершения геноцида, прямое

и открытое подстрекание на совершение геноцида, попытка совершения геноцида и участие в геноциде.

в) к лицам совершившим геноцид должны быть применены принципы универсальной юрисдикции.

г) ссылка на выполнение приказа при совершении геноцида не освобождает от ответственности.

д) руководители несут ответственность за непринятие мер по предотвращению преступления геноцида.

е) в случаях преступления геноцида не применяется ограничений на период привлечения к уголовной ответственности

ж) в отношении преступления геноцида допускается ретроатическое применение закона.

з) для привлечения к уголовной ответственности лиц совершивших преступления геноцида они должны быть выданы в страну требующую их выдачи.

Таким образом, зверства армян против азербайджанцев в Ходжалы согласно международным правовым документам определяются как геноцид.

Принимая все это во внимание Азербайджанское государство должно представить в Международный Суд все соответствующие доказательства.

В свою очередь Международный Суд должен:

- Признать как геноцид резню в Ходжалы
- На основе специального положения выработанного по всем приведенным доказуемым фактам создать трибунал, который должным образом наложит наказание на лиц совершивших геноцид. Если это окажется невозможным, Международный Трибунал и национальный суд должны в соответствии с нормами параллельной юрисдикции наказать лиц, считающихся виновными в совершении геноцида.

На этой странице истории были грубо нарушены Права и свободы человека защищаемые общепринятыми нормами

международного права. Вандализм армян совершенный против азербайджанцев в Ходжалы прямо противоречит международному праву.

В событиях имевших место в Ходжалы резко нарушены и попораны естественные права азербайджанцев – в частности право на жизнь, свободы, личной неприкосновенности и право на собственность. В этом геноциде совершенном армянами против Азербайджанского народа были всерьез нарушены Женевская конвенция отражающая Права и свободы человека, Всеобщая декларация прав человека принятая Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 года, Европейская Конвенция «О защите прав человека и основных свобод», положения Пакта ООН о Гражданских и Политических правах.

Права указанные в вышеперечисленных нормативных актах были нарушены со стороны армян в Ходжалинском геноциде. Были нарушены нижеследующие статьи Всеобщей Декларации прав человека принятой 10 декабря 1948 года Генеральной Ассамблеей ООН:

а) статья 2: Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как-то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения.

б) статья 3: Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность

в) статья 5: Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию

г) статья 9: Никто не может быть подвергнут произвольному аресту, задержанию или изгнанию

д) статья 17: Каждый человек имеет право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими и никто не должен быть произвольно лишен своего имущества. Были также нарушены статьи Международного Пакта о гражданских и политических правах ООН принятого наряду со Всеобщей Декларацией прав человека по Резолюции 2200 А (XXI) Генеральной Ассамблеи ООН и вступившего в силу 23 марта 1976 года:

а) статья 6: Право на жизнь есть неотъемлемое право каждого человека. Это право охраняется законом. Никто не может быть произвольно лишен жизни.

б) статья 7: Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающему его достоинство обращению или наказанию. В частности, ни одно лицо не должно без его свободного согласия подвергаться медицинским или научным опытам.

в) статья 8: Никто не должен содержаться в рабстве; рабство и работорговля запрещаются во всех их видах.

г) статья 9: Каждый человек имеет право на свободу и личную неприкосновенность. Никто не может быть подвергнут произвольному аресту или содержанию под стражей. Никто не должен быть лишен свободы иначе, как на таких основаниях и в соответствии с такой процедурой, которые установлены законом.

Разве не нарушены права людей погибших, получивших увечья и попавших в плен в Ходжалы?

Конечно же грубо нарушены, 26 февраля 1992 года Азербайджанское население в Ходжалы было лишено своих прав со стороны армян и подвержено убийствам и насилию. Принимая во внимание все эти факты, Азербайджанское государство с целью защиты прав своих граждан должно обратиться в Комитет ООН по правам человека.

Вместе с тем в акте геноцида в Ходжалы были нарушены также статьи Европейской Конвенции «О защите прав человека и основных свобод»:

а) Право каждого лица на жизнь охраняется законом. Никто не может быть умышленно лишен жизни иначе как во исполнение смертного приговора, вынесенного судом за совершение преступления, в отношении которого законом предусмотрено такое наказание.

б) статья 3: Никто не должен подвергаться ни пыткам, ни бесчеловечному или унижающему достоинство обращению или наказанию.

в) статья 4: Никто не должен содержаться в рабстве или подневольном состоянии

г) статья 5: Каждый человек имеет право на свободу и личную неприкосновенность

д) статья 8: Каждый человек имеет право на уважение его личной и семейной жизни, его жилища и его корреспонденции.

613 человек погибших, свыше 1000 человек ставших инвалидами, факты захвата в плен и подвергания насилию около 1500 человек открыто противоречат указанным статьям конвенции. Принимая все это во внимание Азербайджанское государство должно обратиться в Европейский Суд по правам человека и потребовать наказания армян нарушивших эти права.

Трагедия случившаяся сегодня с нами завтра может случиться с любым другим народом. Потому что Армения все еще существует и занята распространением своих террористических идей. Человечество не должно забывать о том, что армяне являются ТЕРРОРИСТАМИ.

История ничего не забывает.

Малолетние жертвы геноцида в Ходжалы:

- Оруджова Хатира Али гызы (8 лет), пулей разбиты плечо, грудная клетка, легкие и ребра. Чудом девочка осталась жива.
- Абдуллаева Вюсяя Илхам гызы (4 года), отрезаны пальцы обеих ног в результате обморожения в лесу.
- Абышова Чинара Назим гызы (10 лет), захвачена в плен, судьба неизвестна.
- Агаев Вюсал Саттар оглу (10 лет), погиб от пулевого ранения в лесу Кетик, тело не удалось вынести из леса.
- Агайарова Севиндж Иса гызы (7 лет), осталась в лесу Дехраз вместе с 11 летним братом Наби и 6 летним братом Романом, ничего об их судьбе неизвестно.
- Джафаров Самир Таджир оглы (5 лет), был взят в плен со стороны армян, ничего неизвестно о судьбе ребенка.
- Чобанова Незакет Тапдыг гызы (8 лет), была убита вблизи Гара гая.
- Алекперов Сехавет Тевеккюль оглы (9 лет), погиб от пулевого ранения.
- Алиев Ельгиз Фирдовси оглы (8 лет) пропал без вести вместе с 10-летним братом Эльчином.
- Алиев Эльшан Абил оглы (5 лет), был убит осколком ракеты «Алазань».
- Алиева Егана Магеррам гызы (полтора года), была убита вражеской пулей.
- Алиева Егана Тевеккюль гызы (6 лет), была убита армянами в окрестностях Гара гая.
- Азимов Натиг Аббасгулу оглы (6 лет), был убит вблизи села Нахчываник.
- Гасанов Эльгюн Назим оглы (4 года), был убит вблизи села Нахчываник.
- Гасанова Айгюн Назим гызы (полтора года), убита вблизи села Нахчываник.
- Гусейнова Марал Камиль гызы (6 лет), была убита на дороге в село Нахчываник.

- Халилова Лала Тахир гызы (4 года), была убита при выходе из Ходжалы.
- Гасымова Расмийе Ага гызы (11 лет), пропала без вести во время трагедии в Ходжалы, судьба неизвестна.
- Гамбарова Эмира Сафар гызы (7 лет), была убита в Ходжалы.
- Гулиев Самир Талех оглы (2 года), армянский офицер разбил голову ребенка прикладом ружья и убил.
- Гулиева Нурана Гарйагды гызы (13 лет), пропала без вести, ничего не известно о ее судьбе.
- Гулиева Равана Гарйагды гызы (16 лет), пропала без вести, ничего не известно о ее судьбе.
- Гулиев Шюкюр Гарйагды оглу (7 лет), пропал без вести, ничего не известно о его судьбе.
- Гулиева Севиндж Акбер гызы (8 лет), убита.
- Мехдиева Айсель Мурад гызы (5 лет), была убита по дороге в Нахчываник.
- Мехдиева Гюльмира Мурад гызы (2 года), была убита по дороге в Нахчываник.
- Мурадова Айшен Зохраб гызы (год), убита осколком ракеты брошенной армянами в преддверии Ходжалинской трагедии.
- Набиева Марал Камиль гызы (8 лет), была убита в окрестностях Ходжалы.
- Оруджова Хейале Тельман гызы (6 лет), была убита около села Нахчываник.
- Оруджова Натаван Наби гызы (2 года), убита.
- Сафиев Сарван Эльхан оглы (год), замерз до смерти в лесу в окрестностях села Нахчываник.
- Шюкюрова Антига Вагиф гызы (год), была убита в окрестностях Ходжалы.
- Велиев Агасиф Закир оглы (6 лет), был убит в окрестностях села Нахчываник.
- Юсифова Натаван Панах гызы (5 лет), была убита в Ходжалы.
- Зейналова Айнура Тофиг гызы (6 лет), был убит в лесу.

Офицеры и прапорщики 366-го полка осуществившие геноцид в Ходжалы:

- Зарвигаров Юрий Юрьевич. Командир полка, полковник.
- Читчиан Валерий Исакович. Заместитель начальника штаба первого батальона полка, майор
- Агрян Вачаган Григорьевич. Начальник разведки полка, майор.
- Оханян Сейран Мушегович. Командир 2-го батальона полка, майор.
- Арутюнов Александр Александрович. Командир первого батальона полка, майор.
- Акопян Нерсес Грантович. Командир роты, старший лейтенант.
- Арутюнов Владислав Владимирович. Командир роты, капитан.
- Бейлерян Армен Володиевич. Техник, прапорщик.
- Айрапетян Вачик Гургенович. Старшина.
- Мирзоян Вачик Грантович. Старшина.
- Шиханиян Андрей Артушевич. Заместитель командира батальона.
- Хачатурян. Старшина.
- Захарян. Командир зенитного взвода, прапорщик.
- Богдасарян Валерий. Старшина.
- Кисебян Григорий Акапович. Командир взвода, прапорщик.
- Петросян Ашот, Начальник спец. части, прапорщик.
- Набоких Евгений. Командир 3-го батальона (жена была армянкой).
- Лиходей Игорь Иванович. Командир артиллерийского отделения.
- Кузнецов Андрей. Командир роты химической защиты.
- Гармаш Виктор. Командир танковой роты, главный лейтенант. И другие.

Материалы следствия указывают, что армянскими боевиками, атаковавшими села Керкиджухан и Малыбейли руководил командир 2-го батальона Сейран Оханян. Нападением же на Ходжалы руководили командир 3-го батальона Евгений Набоких и командир 2-го батальона Сейран Оханян.

MÜNDƏRİCAT
CONTENTS
СОДЕРЖАНИЕ

Xocalı
soyqırımı.....
.....4
Genocide in
Khojaly.....
.....15
Геноцид в
Ходжалы.....
.....26

QARABAĞ AZADLIQ TƏŞKİLATI
ORGANIZATION OF LIBERATION OF GARABAGH
ОРГАНИЗАЦИЯ ОСВОБОЖДЕНИЯ КАРАБАХА

Xocalı soyqırımı
Genocide in Khojaly
Геноцид в Ходжалы

Naşir: Namiq Həbibov
Publisher: Namig Habibov
Издатель: Намиг Габиров

Texniki redaktor: Rövşən
Technical editor: Rovshan
Технический редактор: Ровшан

Dizayn: İradə Əhmədova, Seyhun Əliyev.
Design by: İrada Akhmedova, Seyhun Aliyev
Дизайн: Ирада Ахмедова, Джейхун Алиев

Çapa verilmişdir: 10.07.2016

Çapa imzalanmışdır: 17.07.2016

Tiraj-1000; 3,2 çap vərəqi.

Sifariş №

“ELGÜN” mətbəəsində çap olunmuşdur.

Signed for design: 10.07.2016

Signed for print: 17.07.2016

Number of copies: 1000; Conventional printed paper 3,2

Order №

Publishing House of “ELGÜN”

Сдано в набор: 10.07.2016

Подписано в печать: 17.07.2016

Количество экземпляров: 1000; Условный печатный лист:

3,2

Заказ №

Издательство Типография “ELGÜN”

Pulsuz paylanır

Free distribution

Распространяется бесплатно

Apr 2016
918